

До Председателя на Научно жури,
определено със Заповед № Р-109-35/07.02.2024
на Ректора на Медицински университет-Варна

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Зорница Златарова, дмн

Ръководител на Катедра по оптометрия и професионални болести

Медицински университет - Варна

ОТНОСНО: Защита на дисертационния труд на **д-р Димитринка Росенова Димитрова**, за присъждане на образователна и научна степен „**Доктор**“ на тема **„Професионални рискови фактори в епидемиологията на мозъчните инсулти“** с научен ръководител проф. д-р Веселинка Димитрова Несторова, д.м.

Д-р Димитринка Росенова Димитрова е преминала през всички процедури, предвидени в Правилника за РАС на МУ - Варна. Представеният комплект документи е в съответствие с Правилника за придобиване на ОНС „доктор“ в МУ - Варна.

Кратки биографични данни и кариерно развитие

Д-р Димитринка Росенова Димитрова е родена през 1989 г. в град Генерал Тошево, където завършва средното си образование през 2008 г. През 2015 г. завършва МУ – Варна, като „магистър“ по специалността „Медицина“.

Професионалният път на д-р Димитрова започва през ноември, 2015 г., като лекар-ординатор към Спешно отделение на МБАЛ „Св. Анна“-Варна, където работи до м. юли, 2016 г. През м. август, 2016 г. е назначена като лекар-специализант във Втора неврологична клиника на УМБАЛ „Св. Марина“ ЕАД – Варна. Д-р Димитрова придобива специалност по „Нервни болести“ през 2021 г. Своята академична кариера започва през 2020 г., когато след спечелен конкурс става докторантка в редовна форма на обучение в докторска програма „Професионални заболявания“ към УС „Професионални болести“, МУ- Варна.

Д-р Димитрова има редица участия в квалификационни тематични курсове за следдипломно обучение: Педагогическа компетентност; Законова база, регламентираща обучението на докторанти; Методика на научноизследователската

работа; Етика на научните изследвания; Статистически методи за обработка и представяне на данни; Комуникативни техники и презентационни умения и др.; владее писмено и говоримо английски език.

Член е на Българския лекарски съюз и Българското дружество по неврология.

Оценка на актуалността на дисертационния труд

Мозъчносъдовите заболявания заемат основно място сред социално значимите болести в нашето съвремие. Те са сред водещите причини за инвалидизация и смъртност, като честотата им непрекъснато се увеличав в световен мащаб. Не случайно определя инсульта, като „ епидемията на 21 век“. Това прави проучванията за ролята не само на общоприетите и доказани съдови рискови фактори, но и за влиянието на професионални вредности и фактори на работната среда, и трудовия процес иновативни, изключително важни и необходими за успешната профилактика, ранната диагностика и адекватният контрол на острите мозъчносъдови нарушения. Ето защо дисертационният труд на д-р Димитрова, който детайлно изследва тези проблеми е особено актуален, не само в научно-теоретично, но и в научно-приложно отношение.

Структура на дисертационния труд

Представеният дисертационен труд е структуриран според утвърдените изисквания. Разработен е в обем от 87 страници, съдържа 17 фигури, 17 таблици и 3 приложения, като включва: въведение, литературен обзор, цел и задачи, работни хипотези, материал и методи, собствени резултати, обсъждане, заключение, изводи, приноси, литература и 3 приложения.

Библиографската справка включва 156 източника, от които 2 на кирилица и 154 на латиница, като приблизително 60 % от цитираните източници са от последното десетилетие.

Литературен обзор

Литературният обзор е изчерпателен и включва съвременни източници по темата, като показва познаване на същността на проблема от докторанта. Изложението се характеризира с логическа последователност, задълбоченост и достатъчна конкретност при представянето на публикувания чужд и български опит по темата. Д-р Димитрова е успяла да синтезира и обобщи огромната информация, умело да

анализира достъпните специализирани литературни източници и да представи спорните и недобре изяснени въпроси, като по този начин мотивира необходимостта от изследването, което провежда.

Целта на дисертационния труд е ясно формулирана: „Да се проучи ролята на професионалните рискови фактори в епидемиологията на мозъчните инсулти, при пациенти в работоспособна възраст“.

За постигане на тази цел дисертантът си е поставил седем конкретни задачи.

Логично са изведени три работни хипотези.

Материал и методи

Обект на изследването са общо 351 пациенти в работоспособна възраст, хоспитализирани във Втора неврологична клиника с ОЛОМИ и ОИЛНБ на УМБАЛ “Св. Марина”- Варна, в периода ноември 2021г. – януари 2023г. Въз основа на попълнена от пациентите анкетна карта, снета анамнеза, оценен физикален и неврологичен статус при всички пациенти са анализирани следните рискови фактори: неизменяеми - възраст и пол; изменяеми - хипертонична болест (ХБ), захарен диабет (ЗД), ритъмно-проводни нарушения, хронична сърдечна недостатъчност (СН), исхемична болест на сърцето (ИБС), други сърдечни заболявания, дислипидемия (ДЛП); поведенчески - тютюнопушене и употреба на алкохол; професионални – общ трудов стаж, длъжност, тежест, напрежение, работна поза, работни движения, режим на труд и почивка, микроклимат, механични колебания (вибрации, шум), прах, химични вредности, стрес. Извършени са лабораторни изследвания и КТ и/или МРТ. За оценка нивото на съзнание е използвана – Glasgow-Liege Coma Scale (GLCS), а за тежест на инсульта - National Institute of Health Stroke Scale (NIHSS).

Статистическата обработка на данните е извършена с помощта на специализиран софтуерен продукт SPSS v. 26.0. Използвани са дескриптивни и аналитични методи за оценка на резултатите.

Резултати

Получените резултати са в съответствие с поставените задачи, представени са добре, като са систематизирани и подходящо илюстрирани с таблици, фигури и приложения.

Основните резултати свързани с професионалните рискови фактори са следните: отчита се корелационна зависимост между дългия общ трудов стаж ($30 >$ г.) ($p=0,02$), работещи “предимно физически труд” ($p=0,011$), работата “на закрито“, динамичната работна поза ($p=0,017$) и еднообразните движения ($0,008$) и диагнозата инсулт; не се установява статистически достоверна корелационна зависимост между продължителността на работния ден ($p=0,84$), нивото на стрес ($0,292$), режима на труд ($p=0,912$) и честотата на инсулт сред пациентите; значимо по-висок е относителният дял на болните с инсулт, експонирани на физически вредности, без да се открива статистически значима корелационна връзка между професионалните вредности и диагнозата инсулт ($p=0,807$).

Обсъждане

В глава обсъждане д-р Димитрова сравнява получените от нея резултати с публикуваните от други автори при подобни изследвания. Разгледани са сходствата и различията в посочените данни, като са обсъдени възможните причини за съществуващите несъответствия. Критичният анализ на научната информация по проблема в контекста на собствените резултати на автора показва задълбочените му познания по темата.

Направени са шест ясно формулирани извода, които отразяват точно резултатите от проведеното проучване и отговарят напълно на поставените цел и задачи.

Като основни приноси на дисертационния труд мога да посоча следните:

1. За първи път у нас е проведено задълбочено проучване за влиянието на професионалните фактори върху инсульта при пациенти в работоспособна възраст;
2. Анализирана е обстойно връзката между нивата на професионален стрес и острите нарушения на мозъчното кръвообръщение;
3. Проведен е сравнителен анализ на степента на възстановяване на функционалния дефицит от инсульта при хоспитализация и дехоспитализация при пациенти в трудоспособна възраст.

Авторефератът е написан на 79 страници и повтаря в съкратен вариант структурата и съдържанието на дисертацията.. Онагледен е с 17 таблици, 17 фигури и 3 приложения.

Публикации по темата на дисертационният труд

Д-р Димитринка Димитрова е автор на 3 пълнотекстови научни публикации в български и чуждестранни периодични издания свързани с дисертационния ѝ труд. Приложени са и 6 свързани с дисертацията участия в национални и международни научни форуми.

В заключение, представеният дисертационен труд представлява завършена и добре структурирана научна работа, напълно отговаряща на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в РБ, Правилника за прилагането му и съответния Правилник на МУ-Варна. Той е първото по рода си у нас задълбочено проучване върху проблема за връзката на инсулта с професионални вредности и фактори, изработен е задълбочено и изчерпателно, представя научни и научно-приложни резултати и заключения с оригинален принос в науката. Дисертационният труд показва, че докторантът притежава задълбочени теоретични познания и професионални качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Всичко това ми дава основание да дам своята положителна оценка и да предложа на уважаемото Научно жури да присъди на д-р Димитринка Росенова Димитрова образователна и научната степен „доктор“ по научна специалност „професионални болести“.

Заличено на основание чл. 5,
§1, б. „В“ от Регламент (ЕС)
2016/679

01.03.2024 г

проф. д-р Зорница Златарова, д.м.н.

гр. Варна